

สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

นางราตรี บัวพันธ์

อายุ ๕๔ ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สถานภาพ สมรส

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๒๓๓ บ้านดงมัน หมู่ที่ ๓ ตำบลจันเสน

อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๒๖๐

โทรศัพท์ ๐๘-๕๓๘๒-๕๗๐๗

อาชีพ เกษตรกร

คุณลักษณะส่วนบุคคล

นางราตรี บัวพันธ์ มีประสบการณ์ในการทำงานภาคเกษตร ๓๔ ปี เป็นผู้ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นระยะเวลา ๒๒ ปี และเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้เป็นระยะเวลา ๑๐ ปี โดยประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย จนมาถึงรุ่นพ่อแม่ มีวิถีชีวิตการทำนามาตั้งแต่สมัยเด็ก ในการทำนาประสบปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และปัญหาโรคระบาด โดยจุดเปลี่ยนที่สำคัญ คือ ตรวจพบเป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาวและสารพิษตกค้างในเลือดสูงจากการใช้สารเคมี หลังจากนั้นจึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิต พร้อมทั้งได้ศึกษาค้นหาพระราชดำรัสของรัชกาลที่ ๙ ที่กล่าวว่ากินอาหารให้เป็นยา จึงเริ่มจากการรักษาสุขภาพของตัวเอง ปรับเปลี่ยนมาปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก กินพืชสมุนไพรจนรักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวและสารพิษตกค้างในเลือดจนหายได้ จึงเลิกใช้สารเคมีหันมาทำเกษตรอินทรีย์ แต่เป็นการลองผิดลองถูก ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่งได้มีโอกาสเข้าฝึกอบรมกับสถานีพัฒนาที่ดินนครสวรรค์ และฝึกอบรมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ อีกทั้งได้ศึกษาดูงานที่มูลนิธิชัยพัฒนา จึงทำให้เข้าใจและรู้จักคำว่า “พออยู่ พอกิน พอใช้ พอร่มเย็น” และได้ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่จำนวน ๖๐ ไร่ มีกิจกรรมทั้งด้านพืช ด้านประมง และด้านปศุสัตว์ โดยนำแนวคิด โคก หนอง นา และเกษตรทฤษฎีใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อย่างคุ้มค่าและมีความยั่งยืน จึงออกแบบภูมิทัศน์ให้มีทั้งพื้นที่สูงและพื้นที่ต่ำภายในแปลงเดียวกัน เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อกัน และสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ ได้ออกแบบพื้นที่เป็น ๓ ส่วน คือ ๑. โคก (พื้นที่สูง) ปลูกไม้ยืนต้น พืชสวน และที่อยู่อาศัย ๒. หนอง (พื้นที่ลุ่ม) สำหรับกักเก็บน้ำ เช่น สระน้ำ ต้นธาร ๓. นา (พื้นที่ราบ) ทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ปลูกข้าว ไม้ผล พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร เลี้ยงปลา และเลี้ยงไก่ เน้นปรับพื้นที่ให้เหมาะสมกับภูมิศาสตร์ของตน ขุดโคกและหนองให้มีขนาดลึกหรือตื้นตามความเหมาะสมกับพื้นที่ ทำร่องแยกน้ำ (ร่องน้ำหลัก - ร่องไส้ไก่) เพื่อจัดระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกักเก็บน้ำเพื่อใช้ได้ตลอดปี พร้อมทั้งมีการจัดบันทึกข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดบัญชีรายรับ/รายจ่ายผลผลิตในแปลง การทำบัญชีต้นทุนการทำนา และบัญชีครัวเรือน

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นางราตรี บัวพันธ์ ได้นำความรู้และประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริงสร้างสรรค์องค์ความรู้และผลงานด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ดังนี้ ๑. แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ด้วยการปลูกปอเทืองเพื่อปรับปรุงดินร่วมกับการใช้น้ำหมักชีวภาพ และการตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้

ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๑๕๐ - ๑,๒๕๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือคิดเป็น ๒๐ - ๓๐ % (จากเดิมผลผลิตข้าว ประมาณ ๘๐๐ - ๑,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่) สามารถลดต้นทุนได้ ๕๘ % และมีรายได้เพิ่มขึ้น ๑,๔๔๔ % ๒. การผลิต สารควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยใช้สารเร่งซูปเปอร์ พด.๗ ๓. การขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาจากผลิตภัณฑ์สารเร่ง ซูปเปอร์ พด.๑๔ ๔. นวัตกรรมเก็บรักษาเชื้อจุลินทรีย์ พด.๑๔ ในรูปแบบแห้ง สามารถเก็บรักษาเชื้อได้นานถึง ๖ เดือน โดยไม่ต้องเก็บในตู้เย็นและยังคงมีประสิทธิภาพในการใช้ควบคุมยับยั้งโรคพืชในข้าวและพืชผัก ๕. ผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง อาทิ น้ำหมักจากหญ้าเนเปียร์ เพื่อทดแทนการใช้ปุ๋ยยูเรีย พบว่าพืชผักมีการเจริญ เติบโตดีขึ้น และมีสีเขียวสด น้ำหมักสับปะรด เพื่อช่วยย่อยสลายฟางข้าว และวัชพืช โดยไม่ต้องเผาต่อซัง ฟางข้าว และน้ำหมักมูลค่างควา ช่วยเร่งการเจริญเติบโตของพืช และช่วยระบายน้ำได้ดี ทั้งนี้ยังมีกิจกรรม การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก คือ ๑. การทำนาข้าวแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการ น้ำของข้าวในแต่ละระยะการเจริญเติบโต ๒. การไม่เผาต่อซังข้าว ใช้วิธีไถกลบต่อซัง เพื่อให้เกิดการย่อยสลาย กลายเป็นอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหาร ซึ่งมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงบำรุงดิน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การขยายผลงาน

นางราตรี บัวพันธ์ เป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี ได้พัฒนาพื้นที่ตนเองจัดตั้ง เป็นจุดเรียนรู้การเกษตรด้านต่างๆ ชื่อ “สวนพอสอน” ซึ่งปัจจุบันเป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ ศูนย์เรียนรู้แปลงไร่นา สวนผสม ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ๔๕๙ พร้อมทั้งเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องการทำนา ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรอินทรีย์ การปรับปรุงบำรุงดิน การผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ การผลิตน้ำหมักชีวภาพ สมุนไพรไล่แมลง และการวางแผนและการจัดการแปลง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ให้กับเกษตรกร สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และผู้สนใจที่มาได้ศึกษาดูงาน เฉลี่ยปีละประมาณ ๓,๐๐๐ คน ต่อปี พร้อมทั้งมีการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ บทความ วารสาร นิตยสาร งานวิจัย YouTube และ Facebook มีกลุ่มเครือข่ายในการขยายผลงานในระดับชุมชน ภูมิภาค และระดับประเทศ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๖๕ ศูนย์ กลุ่มเครือข่ายหมอดินอาสา กลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย กลุ่มเครือข่ายแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มเครือข่ายโคกหนองนาโมเดล และกลุ่มเครือข่ายสตรี